

دکتر محسن رضائیان

گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده علوم پزشکی رفسنجان

■ مقدمه

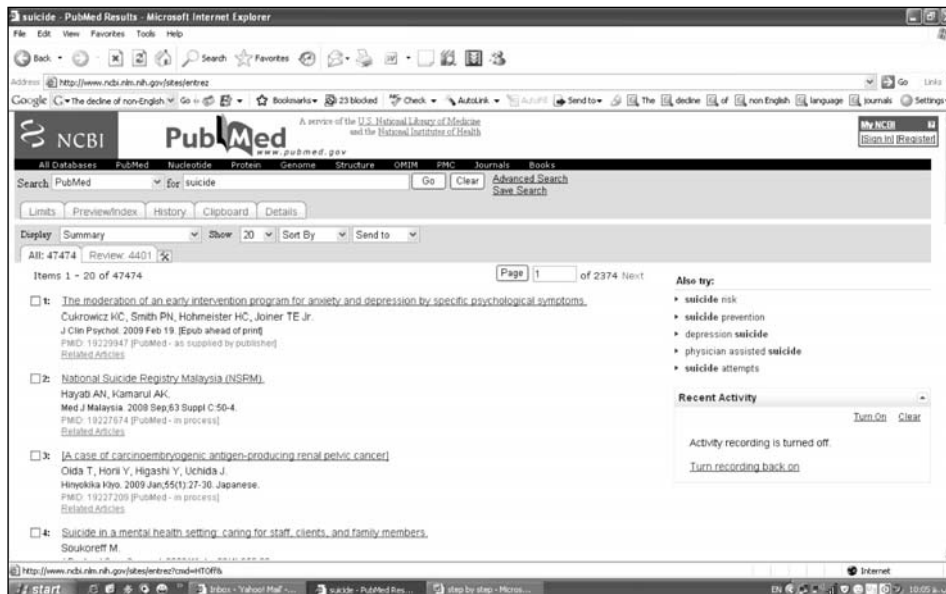
متخصصان علوم بهداشتی، پزشکی و داروسازی به دلایل مختلفی اقدام به مطالعه می نمایند. تجهیز به علم روز، یافتن پاسخ برای پرسش‌های گوناگون حرفه‌ای و یا پی‌گیری یک علاقه پژوهشی می‌تواند در زمره این دلایل باشند. به هنگام مطالعه، دانستن این نکته که دقیقاً به دنبال چه چیزی هستید، شما را در یافتن راحت‌تر آن راهنمایی خواهد کرد. علاوه بر تورق مجلات، راه‌های گوناگون دیگری نیز جهت دستیابی به مقالات مرتبط با موضوع مورد تحقیق وجود دارند (۱).

یکی از بهترین و کامل‌ترین این راه‌ها به‌ویژه زمانی که شما علاقه‌مند به پی‌گیری یک موضوع خاص پژوهشی می‌باشید، انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر (databases) و جستجوی (search) آن‌ها با استفاده از کلید واژه‌های (keywords) مناسب می‌باشد (۲). از همین رو، در مقاله حاضر ضمن آشنایی با یکی از مهم‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر بین‌المللی یعنی پاب مد (PubMed) چگونگی جستجوی آن را با انتخاب کلید واژه‌های مناسب مورد کنکاش قرار می‌دهیم.

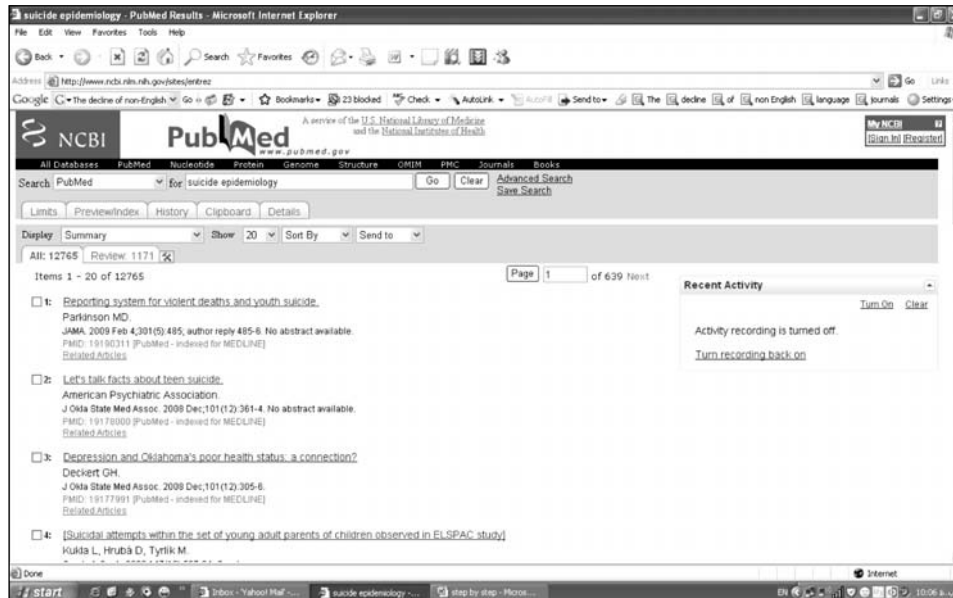
و یا نام نشریه (journal) به جستجو در منابع نمایه شده در این پایگاه بپردازند.

■ **شیوه جستجو در پایگاه اطلاعاتی پاب مد**
به عنوان مثال، فرض نمایید که شما علاقه مند به موضوع اپیدمیولوژی خودکشی در کشور ایران می باشید. از همین رو، قصد دارید مروری بر متونی را در این زمینه به عمل آورید. برای انجام این کار به سراغ پاب مد می روید و همان طور که در تصویر شماره یک ملاحظه می فرمایید اولین کلید واژه خود که خودکشی suicide می باشد را در محل مخصوص به جستجو، تایپ و عملیات جستجو را آغاز می کنید. در این عملیات، موتور

■ **آشنایی با پایگاه اطلاعاتی پاب مد**
پایگاه اطلاعاتی پاب مد یکی از خدمات کتابخانه ملی پزشکی آمریکا U.S. National Library of Medicine می باشد (۳) که در ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی در برگیرنده ۱۸ میلیون مقاله در زمینه های گوناگون علوم پزشکی بوده که قدمت برخی از آن ها به سال ۱۹۴۸ میلادی باز می گردد. این پایگاه خدماتی ارزنده به طور کاملا مجانی و از طریق آدرس اینترنتی <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/entrez> قابل دستیابی است و به کاربران خود اجازه می دهد که از طریق عنوان (topic) نام نویسنده (author)

شکل ۱ - نتیجه جستجوی پاب مد در ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی با کلید واژه خودکشی

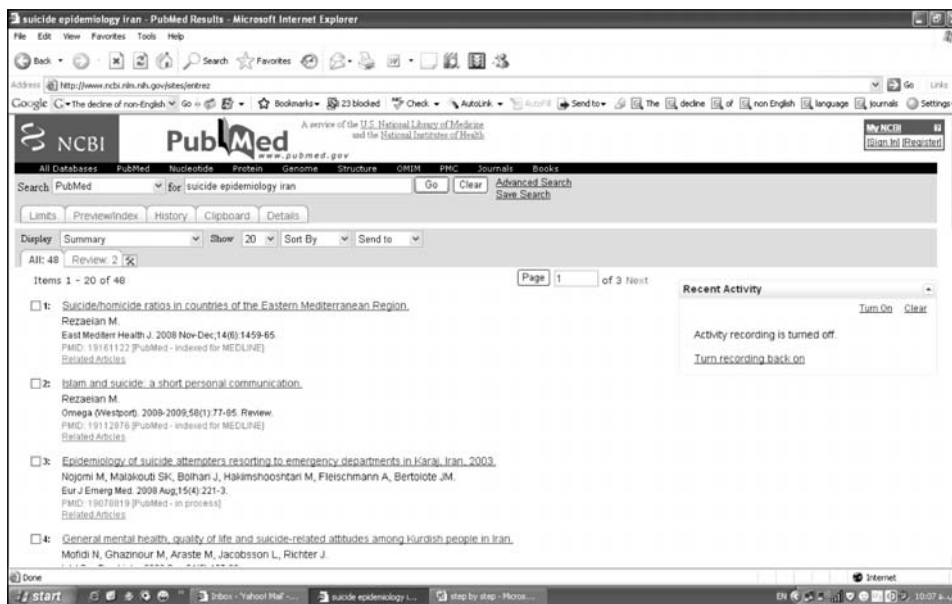
شکل ۲ - نتیجه جستجوی پاب مد در ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی با کلید واژه‌های خودکشی و اپیدمیولوژی

آن قدر زیاد است که شما نمی‌توانید همه آن‌ها را مورد بررسی قرار دهید. به علاوه، تعداد بسیار زیادی از این مقالات ربطی به موضوع مورد علاقه شما یعنی اپیدمیولوژی خودکشی در ایران ندارند. بنابراین، بایستی از دومین کلید واژه خود یعنی اپیدمیولوژی (epidemiology) استفاده کنید. برای انجام این عملیات، کلید واژه مورد نظرتان را با یک فاصله از کلید واژه اول در محل مخصوص به جستجو تایپ و عملیات جستجو را ادامه می‌دهید. با کاربرد دومین کلید واژه، پاب مد عملیات جستجو را یک بار دیگر آغاز نموده و این بار به دنبال مقالاتی خواهد گشت که در برگرفته هر دو کلید واژه شما

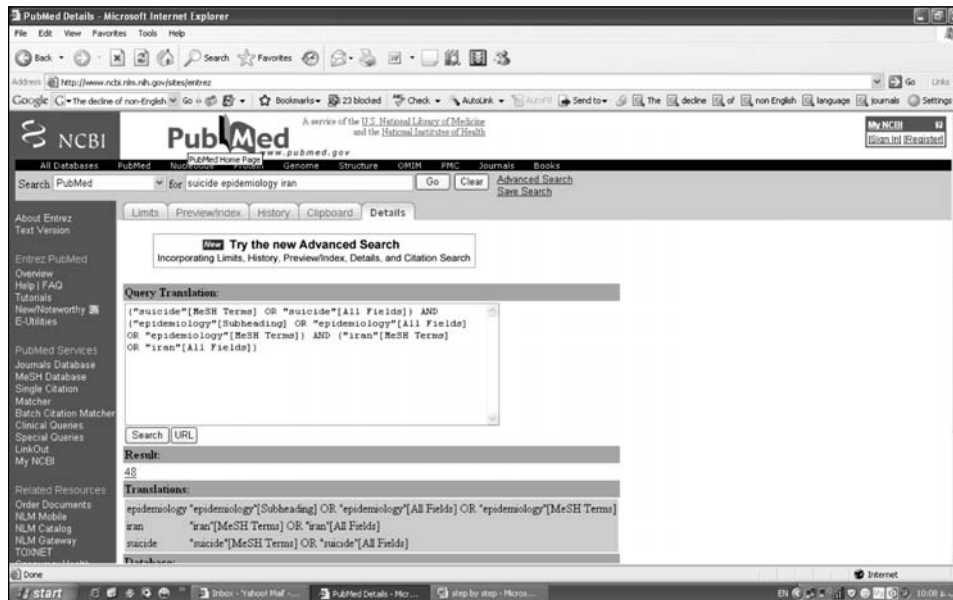
جستجوی پاب مد به دنبال مقالاتی خواهد گشت که در برگرفته کلید واژه شما یعنی خودکشی باشد. به این ترتیب، با کاربرد این کلید واژه شما به ۴۷۴۷۴ مقاله دست خواهید یافت که ۴۴۰۱ عدد از آن‌ها را مقالات مروری (review articles) تشکیل می‌دهند (تصویر شماره ۱). توجه به این نکته ضروری است که جستجوی فوق در ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی صورت پذیرفته است. با توجه به رشد روزافزون مقالات منتشره، اگر چنانچه امروز که شما مقاله حاضر را مطالعه می‌فرمایید عملیات جستجو را عیناً تکرار نمایید، قطعاً با تعداد بیشتری از مقالات روبرو خواهید شد. تعداد مقالات به دست آمده با این روش جستجو

با یک فاصله از کلید واژه دوم در محل مخصوص به جستجو تایپ و عملیات جستجو را ادامه می‌دهید. با کاربرد سومین کلید واژه، پاب مد عملیات جستجو را یک بار دیگر آغاز نموده و این بار به دنبال مقالاتی خواهد گشت که در برگزیده هر سه کلید واژه شما باشند. به این ترتیب شما به ۴۸ مقاله دست خواهید یافت که ۲ عدد از آن‌ها را مقالات مروری تشکیل می‌دهند (تصویر شماره ۳). همان‌طور که فهرست چهار عدد از این مقالات در تصویر ۳ مشخص است به احتمال خیلی زیاد این مقالات همان مقالاتی هستند که شما به دنبال یافتن آن‌ها بوده‌اید.

باشند. به این ترتیب، شما به ۱۲۷۶۵ مقاله دست خواهید یافت که ۱۱۷۱ عدد از آن‌ها را مقالات مروری تشکیل می‌دهند (تصویر شماره ۲). همچنان، تعداد مقالات به دست آمده با این روش جستجو آن قدر زیاد است که شما نمی‌توانید همه آن‌ها را به دقت مورد بررسی قرار دهید. به علاوه تعداد بسیار زیادی از این مقالات ربطی به موضوع مورد علاقه شما یعنی اپیدمیولوژی خودکشی در ایران ندارند. بنابراین، باید از سومین کلید واژه خود یعنی ایران Iran استفاده کنید. برای انجام این عملیات، کلید واژه مورد نظرتان را

شکل ۳ - نتیجه جستجوی پاب مد در ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی با کلید واژه‌های خودکشی، اپیدمیولوژی و ایرانی

شکل ۴ - جزئیات جستجوی پاب مد در ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی با کلید واژه‌های خودکشی، اپیدمیولوژی و ایران

■ چگونگی عملیات جستجو در پایگاه اطلاعاتی پاب مد

اکنون، برای آن که تصویر دقیق‌تری از چگونگی عملیات جستجوی فوق در پاب مد داشته باشیم، در زیر محل جستجو، دکمه جزئیات (Details) را فشار می‌دهیم (تصویر شماره ۴). با فشردن این دکمه موتور جستجوی پاب مد در جعبه‌ای (box) که ایجاد می‌نماید به وضوح اعلام می‌کند که با سه کلید واژه تایپ شده توسط شما در محل جستجو چه برخوردی را انجام داده است. براساس این جزئیات، هر سه کلید واژه تایپ شده ابتدا به‌عنوان واژگان مش (Mesh Terms) در نظر گرفته شده، به علاوه هر سه کلید واژه تایپ شده در کلیه قسمت‌های (fields) یک مقاله اعم از عنوان

چکیده و متن (text) مورد جستجو قرار گرفته است. تنها کلید واژه اپیدمیولوژی است که یک زیر عنوان (sub-heading) نیز در نظر گرفته شده است (تصویر شماره ۴).

واژگان مش در واقع علامت اختصاری برای عنوان‌های موضوعی پزشکی (Medical Subject Headings) است که توسط پاب مد برای طبقه‌بندی موضوعات بر اساس کلید واژه‌های مناسب به کار می‌روند. برای دستیابی به پایگاه مش (MeSH Database) در تصویر شماره ۴، به نوار حاشیه‌ای سمت چپ تصویر که با رنگ تیره مشخص شده است بروید و درست در قسمت وسط این نوار بر روی گزینه MeSH Database کلیک (click) کنید. با انجام

2. Genes, Transgenic, Suicide

3. Suicide, Assisted

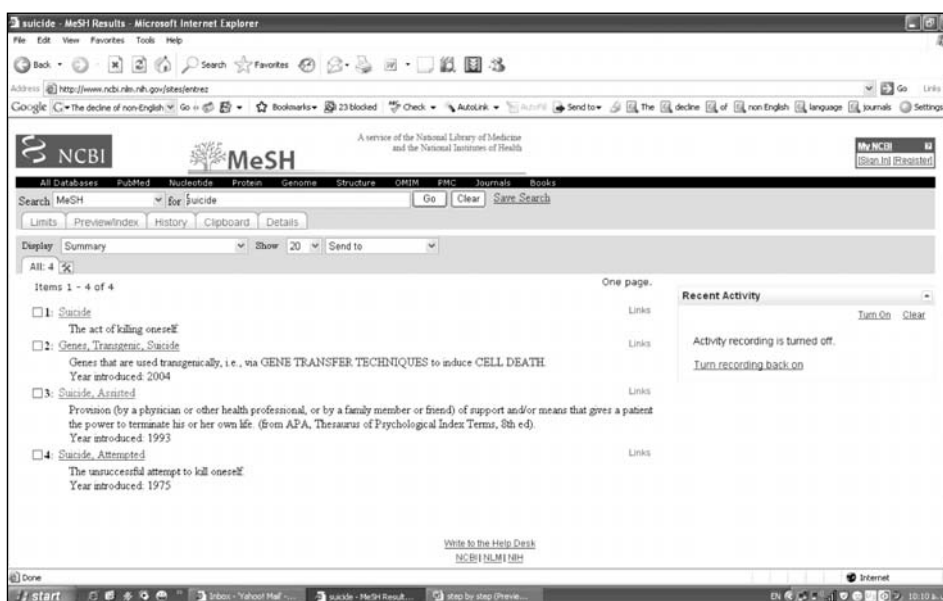
4. Suicide, Attempted

برای هریک از عناوین فوق نیز تعریف کوتاهی در زیر آن آمده است. همچنین، برای واژه‌های تازه تعریف شده، نظیر گزینه‌های دوم تا چهارم، سال تعریف آن‌ها برای پایگاه مش نیز مشخص شده است. برای نمونه در مورد اولین گزینه، عمل کشتن یک نفر به دست خود (The act of killing oneself) به عنوان تعریف آمده است که از سه گزینه دیگر بیشتر به موضوع تحقیقاتی شما شبیه است (تصویر شماره ۵). اکنون با انتخاب گزینه اول همان طور که تصویر

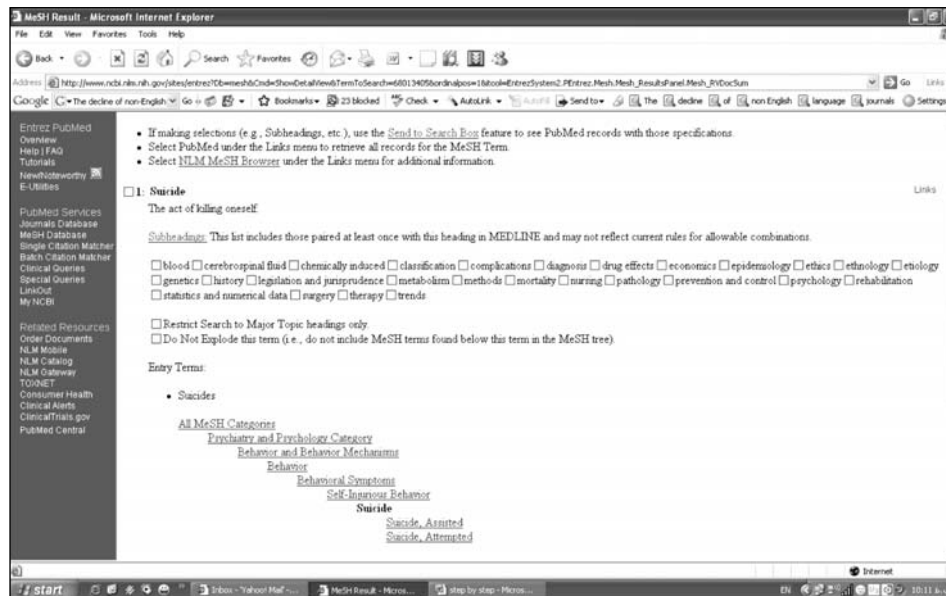
این کار و مطابق با تصویر شماره ۵ صفحه مربوط به پایگاه مش باز خواهد شد که علامت مشخصه آن تصویر یک درخت می‌باشد.

این علامت از آنجایی انتخاب شده است که در پاب مد، عنوان‌های موضوعی پزشکی مانند شاخه‌های یک درخت از یکدیگر جدا شده‌اند. اکنون برای این که چنین ارتباطی بیشتر مشخص گردد کلید واژه خودکشی را در قسمت نوار جستجو تایپ نموده و عملیات جستجو را در پایگاه مش آغاز می‌نماییم. نتیجه این جستجو نشان می‌دهد که در این پایگاه، واژه خودکشی در قالب چهار عنوان طبقه‌بندی شده است. این عناوین عبارتند از:

1. Suicide;

شکل ۵ - جستجوی پایگاه مش پاب مد در ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی با کلید واژه خودکشی

شکل ۶ - جستجوی کامل کلید واژه خودکشی در پایگاه مش پاب مد در ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی

چگونه با تنه اصلی مرتبط گردیده و زیر شاخه‌های آن چه واژگان دیگری می‌باشند. همان‌طور که این تقسیم‌بندی نشان می‌دهد دو ترکیب Suicide, Attempted و Suicide, Assisted تنها زیر شاخه‌های واژه خودکشی بوده و این واژه کلیدی خود زیر شاخه‌ایی از رده‌بندی روانشناسی و روانپزشکی Psychiatry and Psychology Category می‌باشد (تصویر شماره ۶).

شماره شش نشان می‌دهد، پایگاه اطلاعاتی پاب مد در ابتدای صفحه به شما بیان می‌نماید که زیر عنوان‌های واژه خودکشی چه مواردی می‌باشند. برای مثال، نهمین زیر عنوان، واژه اپیدمیولوژی می‌باشد که یکی از واژگان مورد نظر شما می‌باشد. همچنین در انتهای صفحه نیز موتور جستجوی پاب مد به شما نشان می‌دهد که کلید واژه خودکشی از نظر نظام طبقه‌بندی درختی در کجا قرار گرفته و

منابع

۱. رضائیان م (مترجم). ارزشیابی نقادانه: دست‌نامه‌ای برای متخصصین مراقبت‌های بهداشتی. اراک: انتشارات نویسنده؛ ۱۳۸۷: ۱۱-۱۴.
۲. رضائیان م. چگونه از فرآیند مرور همتایان سردبیری سرفراز خارج شویم؟ مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۳۸۷؛ (۱): ۱-۳.
3. Fenton S, Williams M. Getting to Know PubMed: An Overview. J Am Health Inform Manag Assoc 2009; 6: 60.